

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 30-05-2021 r.

Adam Bodnar

VII.510.147.2019.PF

**Pan
Aleksander Pocij
Przewodniczący Komisji Praw Człowieka,
Praworządności i Petycji
Senator RP
Senat Rzeczypospolitej Polskiej
ePUAP**

Szanowny Panie Przewodniczący,

zwracam się z uprzejmą prośbą o poświęcenie na jednym z najbliższych posiedzeń Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji uwagi zagadnieniom właściwego wykonania wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 7 maja 2021 r. w sprawie *Xero Flor w Polsce sp. z o.o. przeciwko Polsce* (skarga nr 4907/18).

W wyroku tym Trybunał orzekł, że rozstrzygnięcie sprawy przez skład orzekający Trybunału Konstytucyjnego z udziałem osoby wybranej na miejsce już zajęte narusza art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, ponieważ taki organ nie spełnia wymogu „sądu ustanowionego ustawą”.

Bezpośrednio po wyroku, przedstawiciele niektórych organów krajowych podważali zapadłe rozstrzygnięcie, kwestionowali moc prawną i wykonalność orzeczenia Trybunału w Polsce po jego uprawomocnieniu się. Powoływali się przy tym – niezasadnie – na Konstytucję RP. Tymczasem zgodnie z ustawą zasadniczą Polska przestrzega wiążącego ją prawa międzynarodowego (art. 9 Konstytucji RP). To poprzez procedurę konstytucyjną kraj nasz związał się Europejską Konwencją Praw Człowieka, a stosownie do niej – ostateczne wyroki Trybunału zobowiązują Państwa-Strony Konwencji do ich wykonania (art. 46 ust. 1 EKPC). Obowiązek ten spoczywa przy tym na wszystkich organach państwa.

Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie *Xero Flor* ma ogromne znaczenie dla polskiego wymiaru sprawiedliwości. Wprawdzie zapadł on w konkretnej sprawie, niemniej wskazane w nim wady, powodujące brak spełnienia wymogu prawidłowo ustanowionego sądu przez skład orzekający Trybunału Konstytucyjnego, mają charakter obiektywny. Z tego powodu, każdy skład orzekający Trybunału, w którym zasiada co najmniej jedna osoba wybrana na miejsce już obsadzone, tego wymogu również nie spełnia. Skutkuje to podstawową wadą prawną każdego orzeczenia wydanego przez taki skład.

W sferze prawnej wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka rodzi wielorakie konsekwencje. Wymaga takiego działania władz krajowych, aby Trybunał Konstytucyjny powrócił do orzekania w składach odpowiadających wymogom tak Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, jak i polskiej ustawy zasadniczej, która te wymogi również obejmuje.

Wyrok ETPC rodzi pytania o skutki prawne orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego zapadłe w składzie niezgodnym z prawem. Skoro każde orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wydane z udziałem osoby nieuprawnionej do zasiadania w nim jest z gruntu wadliwe – to każdy sąd w Polsce, w oparciu o zasadę bezpośredniego stosowania Konstytucji RP (art. 8 ust. 2) oraz zasadę przestrzegania prawa międzynarodowego (art. 9) będzie mógł zdecydować o nie wzięciu go pod uwagę. Będzie mógł to uczynić zarówno z urzędu, jak i na wniosek strony postępowania. Wada prawna orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, na którym oparł się sąd orzekający w sprawie, stanowić będzie samodzielną przesłankę zaskarżenia orzeczenia sądu.

Z kolei każda jednostka, dla ukształtowania sytuacji prawnej której decydujące znaczenie będzie miało wadliwe orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego, będzie mogła również wystąpić ze skargą indywidualną do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w zakresie praw i wolności objętych systemem Konwencji. Narazi to nasze państwo na szereg dalszych postępowań sądowych w Strasburgu. Istnieje także konieczność liczenia się z wypłacaniem słusznego zadośćuczynienia, jeśli Trybunał Strasburski je zasądzi, które sfinansować będą musieli polscy obywatele.

Prawidłowe wykonanie wyroku Trybunału w Strasburgu jest pilne. Służy przywróceniu pełnej gwarancji prawa do sądu ustanowionego zgodnie z prawem, a w konsekwencji – ochronie praw stron postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, jak i sądami krajowymi, w każdej sprawie, w której orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego

jest prawnie relewantne, a zapadło w składzie niewłaściwie obsadzonym. Brak właściwych działań władz krajowych zagraża pewności prawa i stabilności orzeczeń sądowych oraz będzie potęgować chaos prawny w naszym kraju.

Senacka Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji jest naturalnym miejscem debaty nad skutkami orzeczenia w sprawie *Xero Flor* i sposobami jego właściwego wykonania w sferze krajowego porządku prawnego. Wskazane jest, aby udział w niej miały zapewnione zainteresowane środowiska: parlamentarzyści, przedstawiciele władzy wykonawczej – w szczególności Ministerstwa Spraw Zagranicznych, które w ramach rządu odpowiada za wykonywanie orzeczeń Trybunału i współpracuje z Komitetem Ministrów Rady Europy w procedurze nadzoru nad wykonywaniem orzeczeń. W debacie powinni wziąć również udział przedstawiciele stowarzyszeń sędziowskich, adwokatury i radców prawnych, pracowników naukowych oraz społeczeństwa obywatelskiego.

W załączeniu pragnę przedstawić propozycję instytucji i osób, które – w mojej ocenie – warto byłoby zaprosić do uczestnictwa w spotkaniu. Ze swej strony deklaruję pełne wsparcie merytoryczne, moje oraz moich współpracowników z Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, w takiej debacie.

Łączę wyrazy szacunku

Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

Załącznik: 1

Załącznik

Proponowana lista instytucji i osób zaproszonych do wzięcia udziału w debacie nad wykonaniem wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 7 maja 2021 r. w sprawie *Xero Flor sp. z o.o. przeciwko Polsce*

1. Rzecznik Praw Obywatelskich
2. Ministerstwo Spraw Zagranicznych
3. Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia”
4. Stowarzyszenie Sędziów „Themis”
5. Ogólnopolskie Stowarzyszenie Sędziów Sądów Administracyjnych
6. Stowarzyszenie Prokuratorów „Lex super omnia”
7. Komisja Praw Człowieka - Naczelna Rada Adwokacka
8. Komisja Praw Człowieka - Krajowa Izba Radców Prawnych
9. Helsińska Fundacja Praw Człowieka
10. Stowarzyszenie im. Prof. Zbigniewa Hołdy
11. Stowarzyszenie Interwencji Prawnej
12. Prof. Michał Balcerzak
13. Prof. Lech Garlicki
14. Prof. Ireneusz C. Kamiński
15. Mec. Magdalena Krzyżanowska-Mierzewska